

АНАЛІТИЧНЕ ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІЗНАННЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ В ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто ключові аспекти використання аналітичного читання іноземною мовою для роботи з художнім текстом учнями профільних класів. Обґрунтовано актуальність використання методики аналітичного читання на основі автентичної художньої літератури.

Ключові слова: читання, аналітичне читання, методика, засіб пізнання, автентичний текст.

The article examines the key aspects of using analytical reading in a foreign language to work with the artistic text by students of specialized classes. The relevance of using the method of analytical reading based on authentic fiction is substantiated.

Key words: reading, analytical reading, method, means of cognition, authentic text.

Виклад основного матеріалу. У профільній школі змінюється загальна стратегічна установка іншомовного навчання, покликана забезпечити здатність і готовність учнів вивчати мову та культуру в різних цілях та освітніх контекстах. Крім традиційних установок на розвиток умінь аудіювання, говоріння, письма, на пильну увагу заслуговує проблема розвитку вміння читання іноземною мовою, зокрема аналітичного, як засобу пізнання світу та отримання корисної інформації учнями.

Процес читання як вид мовленнєвої діяльності – це отримання інформації із друкованого тексту. При цьому відбувається диференціація цієї діяльності за різними ознаками, що реалізується в різних видах читання. Метою навчання в будь-якому закладі загальної середньої освіти, в тому числі й у профільній школі, є формування вміння синтетичного безперекладного читання про себе з подальшим аналізом прочитаного. Засобом навчання іноземної мови виступають усі види читання, які готують його функціонування як виду мовленнєвої діяльності. Але особливого значення набуває аналітичне читання як засіб роботи з автентичним тестом іноземною мовою.

Аналітичне читання є особливим видом читання. Це діяльність, при здійсненні якої учні для розуміння тексту активізують свої набуті знання, пов'язують їх із новою інформацією, взаємодіють із текстом, інтерпретують його, обговорюють, аналізують, оцінюють свої відчуття щодо прочитаного.

Як показує практика, засвоєння мови учнями проходить успішніше, якщо вони взаємодіють з усіма аспектами свого оточення й для цього необхідно підключати власні думки, використовувати особистий, соціальний та культурний контексти власної діяльності. Старшокласники охоче читають,

обговорюють, аналізують автентичні тексти англійською мовою, інтерпретують слова автора, оцінюють своє сприйняття прочитаного.

Відсутність інтересу до художньої літератури, небажання читати як рідною, так і іноземною мовою, є тенденцією серед молодого покоління нашого часу.

Одним із складним і, можливо, головним завданням навчання іноземної мови в профільних класах стає залучення учнів до процесу читання саме художніх творів. Лише відкривши для себе захоплюючий світ літератури мови, яка вивчається, учні профільних класів можуть почати проявляти справжній інтерес до аналітичної та інтерпретаційної діяльності, виявити здатність до критичного мислення. При цьому аналітичне читання вимагає занурення в текст іноземною мовою і є творчим процесом.

Літературний текст, складний за своєю граматичною структурою і подекуди незрозумілий з культурологічного погляду [3], може містити непотрібні лексичні одиниці, які ускладнюють розуміння [1, с. 62]. Однак, застосовуючи читання художніх творів мовою оригіналу на уроках англійської мови та в позаурочний час у профільній школі, граматична та культурологічна складність художнього тексту є мотивацією до поглибленого вивчення тексту, а, отже, й англійської мови.

Використання художнього тексту для навчання англійської мови в профільних класах під час читання можна пояснити наступними причинами:

1. Лінгвістичними: література – це автентичний матеріал, що є джерелом «незміненої» мови, синтаксичних, лексичних та граматичних зразків, які можна використовувати в навчальних цілях.

2. Когнітивними: література допомагає розвинути навички критичного мислення, стимулюючи учнів профільних класів висловлювати свою думку, відстоювати свою точку зору. Художній твір також допомагає налагодити мовленнєву взаємодію між учнями, коли прочитаний матеріал використовується для подальших дискусій та обговорень [2].

3. Естетичними: читання художнього тексту допомагає побачити красу мови, яка вивчається, в кращому її прояві. Література дає зразки описів подій, місць, характерів, відносин, написаних найкращими авторами [2].

4. Загальноосвітніми/профільними: читання підвищує кругозір і встановлює взаємовідносини з оточуючим світом, а аналітичне читання дозволяє проводити паралелі з уже прочитаним [2].

5. Мотивуючими: літературний текст – це не лише зведення граматичних правил та культурологічних фактів, аналітичне читання викликає інтерес до подальшого вивчення соціокультурних факторів за рамками та в межах навчального процесу [1, с. 4].

6. Психологічними: літературний текст відповідає запитам учнів, робить процес навчання більш творчим та привабливим, підвищує самооцінку старшокласників, поглиблює їх знання з іноземної мови.

Найважливішою умовою досягнення повноти розуміння художнього тексту є пошук, розпізнання та осмислення його структурної цілісності в ході аналізу текстоутворювальних способів та прийомів. До них відносяться

насамперед засоби та сигнали всередині текстового зв'язку речень, ключові слова, які відображають предметно-логічний зміст тексту, а також такі композиційні форми текстотворення, як розповідь (повідомлення), опис та роздуми, за допомогою яких варіюються характеристики тексту.

Щодо інтерпретації художнього тексту учнями, наголосимо, що цей етап аналітичного читання має суто творчий характер. Оскільки будь-якого універсального способу його проведення не існує. Зазвичай з учнями відбувається обговорення вузлових моментів тексту, таких, наприклад, як задум, композиція, конфлікт, герой як суб'єкт конфлікту, образ оповідача та інших.

Типовими прийомами роботи з художнім текстом для аналітичного читання є виконання вправ на розуміння тексту після його прочитання. Наприклад, вправ на відповідність тексту, питальні та пошукові вправи. Потім поетапно обговорюються згадані вище елементи аналізу тексту.

Рутинне використання цього алгоритму роботи призводить до втрати інтересу учнів, тому завданням учителя є підібрати не лише оптимальний текст для аналізу, а й варіювати засоби та прийоми роботи з художнім твором. В окремих випадках доцільно використовувати комунікативний та індивідуалізований підходи, а також прийоми інтерактивного навчання для розвитку вмінь аналітичного читання.

Висновки. Вміння читати іншомовну літературу в оригіналі є однією з ключових навичок, які набувають учні профільних класів у процесі навчання іноземної мови. Крім таких очевидних переваг використання художньої літератури, як автентична та природна мова, вдосконалення мовленнєвих навичок, збагачення та розвиток мови, пам'яті, а також емоційних та психологічних переваг, існує ще одна, безпосередньо пов'язана з академічністю процесу навчання. Аналітичне читання художнього тексту забезпечує загальну грамотність старшокласників та дозволяє розвинути навички критичного мислення, вміння аналізувати, самостійності, які необхідні для формування майбутнього грамотного спеціаліста в будь-якій сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Berardo S.A. The Use of Authentic Materials in the Teaching of Reading // The Reading Matrix. Vol. 6, №2, September, 2006. Pp. 60-67.
2. Clanfield L. Teaching materials: using literature in the EFL/ESL classroom. URL: <http://www.onestopenglish.com/methodology/methodology/teaching-materials/teaching-materials-using-literature-in-the-efl/-esl-classroom/146508.article>.
3. Tatsuki D. H. Repositioning Literary Texts in Language Teaching: The State of the Art//Kobe City University of Foreign Studies Vol. 90 (2015). URL: https://www.academia.edu/20078842/Repositioning_Literary_Texts_in_Language_Teaching_The_State_of_the_Art.
4. Wallace C. The text, dead or alive: Expanding textual repertoires in the adult ESOL classroom // Linguistics and Education, 2006, 17 (1). Pp. 74-90.

Науковий керівник кандидатка педагогічних наук, доцентка Кіщенко Ю.В.